

เทคนิคการใช้คำถาม

การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่งของการสอน โดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจึงต้องรู้จักการใช้คำถามจนชำนาญ หรือเรียกว่ามีทักษะในการใช้คำถาม ผศ.ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามว่า การใช้คำถามหมายถึง 2 นัย คือ

1. การรู้จักใช้คำถามประเภทต่าง ๆ
2. การรู้จักใช้ลักษณะดี และลักษณะที่ควรหลีกเลี่ยงเมื่อใช้คำถาม

ประเภทของคำถาม

ดร.พิมพันธ์ได้กล่าวว่า คำถามจำแนกโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายลักษณะ เช่น คำถามระดับต่ำ คำถามระดับสูง คำถามง่าย คำถามยาก นักการศึกษาบางกลุ่มแบ่งประเภทคำถามตามระดับขั้นของการใช้ความคิดในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom โดยแบ่งคำถามเป็น 6 ประเภท คือ

1. **ถามความรู้** คำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎี ถามเกี่ยวกับใคร (who) อะไร (what) เมื่อไร (when) ที่ไหน (where) รวมทั้งใช่หรือไม่ เช่น มนุษย์สัมพันธ์หมายถึงอะไร ผู้ค้นพบทฤษฎีสัมพัทธภาพคือใคร
2. **ถามความเข้าใจ** คำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำ มาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าถามความรู้ เช่น จงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการแพร่ และการออสโมซิส จงอธิบายลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี
3. **ถามการนำไปใช้** คำถามที่นำความรู้และความเข้าใจ ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ เช่น ท่านจะมีวิธีประหยัดน้ำในครอบครัวของท่านได้หรือไม่ อย่างไร เมื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ท่านควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง
4. **ถามการวิเคราะห์** คำถามที่ให้จำแนกแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการ กฎ

ทฤษฎี ที่มาของเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้น เช่น สาเหตุสำคัญใดบ้างที่ทำให้เยาวชนเสพยาเสพติด มูลเหตุสำคัญที่ทำให้สถิติการมีสุขภาพจิตไม่ดีของคนในกรุงเทพฯ สูงขึ้นคืออะไร

5. **ถามการสังเคราะห์** คำถามที่ใช้กระบวนการคิด เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อย ๆ ขึ้นเป็นหลักการ หรือแนวคิดใหม่ เช่น จงสรุปหลักการถนอมอาหาร จากการศึกษา จงสรุปผลเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดมะเร็ง

6. **ถามการประเมินค่า** คำถามที่ให้นักเรียนตีคุณค่า โดยใช้ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อประเมินค่าสิ่งเหล่านั้น เช่น ความคิดเห็นของเพื่อนคนใดเหมาะสมที่สุด ผลการทำโครงการวิทยาศาสตร์ของกลุ่มใดดีที่สุด

ลักษณะการใช้คำถามที่ดี

นอกจากผู้สอนต้องรู้จักการใช้คำถามประเภทต่าง ๆ แล้ว ควรต้องรู้จักใช้ทั้งคำถามระดับต่ำหรือง่ายปนกับคำถามระดับสูงหรือคำถามยาก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนคิดทั้งง่ายและยากขึ้นเป็นลำดับ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นผู้มีความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจ จะทำ จะเชื่อ หรือแก้ปัญหาได้อย่างมีหลักการและถูกทาง นอกจากการฝึกใช้ประเภทคำถามแล้ว ยังต้องฝึกการถามในลักษณะดี หลีกเลี่ยงลักษณะไม่ดี ลักษณะการใช้คำถามที่ดี มีดังต่อไปนี้

1. เตรียมคำถามล่วงหน้า เพราะจะสามารถถามได้อย่างเรียงลำดับตามความง่าย ตามลำดับเนื้อหา และช่วยเพิ่มความมั่นใจในการถาม
2. ถามอย่างมั่นใจโดยใช้ภาษาชัดเจน กระชับรัด
3. ถามแล้วต้องมีเวลารอคอย ประมาณ 3 วินาที เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งเก่งและไม่เก่งได้คิดอย่างทั่วถึง จากนั้นจึงเรียกชื่อผู้เรียนให้ตอบคำถาม ไม่กำหนดผู้ตอบก่อนถามคำถาม
4. ถามทีละคน และตอบทีละคน แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบหลาย ๆ คน ในคำถามเดียวกัน
5. ถามแล้วไม่ทวนคำถาม และไม่ทวนคำตอบ
6. ควรใช้ท่าทาง เสียงประกอบการถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ

7. ควรใช้คำถามปูพื้น เมื่อตอบคำถามแรกไม่ได้
  8. ควรใช้คำถามง่ายและยากปนกันในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ
  9. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถามผู้สอน
- ผู้สอนที่มีทักษะการใช้คำถาม หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ และ ความเข้าใจประเภทของคำถามต่าง ๆ รวมทั้งรู้ลักษณะที่ดีของการถาม และรู้วิธีหลีกเลี่ยงลักษณะที่ไม่ดีของการถาม และต้องเป็นผู้สามารถนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติในการถามคำถามผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ที่มา : พิมพันธ์ เดชะคุปต์. "เทคนิคการใช้คำถาม" NTQ Child-centered Portfolio. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, มปป. หน้า 72-73.

๘๘๘๘๘๘๘๘๘

มิติในการประเมิน และกระบวนการเก็บข้อมูลของ สมศ.

ในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ สมศ.จะดำเนินการประเมินสถานศึกษาในรอบแรกนี้ สมศ. แจงว่าจะประเมินตามสภาพจริงของสถานศึกษา โดยมีมิติในการประเมิน 3 มิติ หรือเรียกว่า 3A ประกอบด้วย

Awareness : ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ความเข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และมีจิตใจที่อยากพัฒนาให้ดีขึ้น

Attempt : ความพยายามที่จะทำให้ความตระหนักนั้นเป็นความจริง โดยมีร่องรอยความพยายามในการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถาบันให้ดีขึ้น

Achievement : การบรรลุผลสัมฤทธิ์จากความพยายามที่ได้ดำเนินการมา และเกิดผลตามสภาพจริงในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ซึ่งจะประเมินแต่ละมิติทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงของแต่ละมาตรฐาน

กระบวนการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล จะเน้นการตรวจสอบ หรือหาร่องรอยหลักฐาน 3 ประเภท ได้แก่

1. ร่องรอยเกี่ยวกับความตระหนักในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
2. ร่องรอยการพัฒนาหรือการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา
3. ร่องรอยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของสถาบันอุดมศึกษา

การประเมินความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness)

1. จะตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่เกี่ยวกับความตระหนักของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ หรือสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และความต้องการการพัฒนา

2. จะยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักถึงความสำคัญของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน ซึ่งรวบรวมได้จากข้อ 1.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness)

การประเมินความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน (Attempt)

1. จะตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับกิจกรรม/กระบวนการ/โครงการต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน บุคลากร สถาบันอุดมศึกษา ฯลฯ

2. จะยืนยัน Attempt ของสถาบันอุดมศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่ได้จากข้อ 2.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความพยายามในการดำเนินงาน (Attempt)

การประเมินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐาน (Achievement)

1. จะตรวจสอบข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน วิธีการที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในการประเมินคุณภาพ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของวิธีการประเมินของสถาบันอุดมศึกษา และยืนยันผลการประเมินของสถาบันอุดมศึกษา

2. จะเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับคุณภาพของมาตรฐานด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางอ้อม เป็นต้น

3. ยืนยันผลการประเมินจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน จากข้อ 3.1 และ 3.2 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพ

๘๘๘๘๘๘๘๘๘

QA ในสจพ.

สำนักงานอธิการบดีประเมินคุณภาพภายใน

สำนักงานอธิการบดีประเมินคุณภาพหน่วยงานภายในระดับกอง/ศูนย์ และหน่วยงานอิสระ รวม 14 หน่วยงาน

๘๘๘๘๘๘๘๘๘